Jak doprowadzić do wykonania orzeczenia

Belgia

1 Co oznacza wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych?

Jeżeli dłużnik nie chce zastosować się do treści orzeczenia, wierzyciel może wszcząć postępowanie egzekucyjne przed sądem; mamy wówczas do czynienia z egzekucją przymusową. Aby ją przeprowadzić, niezbędny jest tytuł egzekucyjny (art. 1386 kodeksu postępowania cywilnego), ponieważ egzekucja przymusowa wiąże się z naruszeniem osobistej sfery prawnej dłużnika. Tytułem takim będzie zazwyczaj orzeczenie lub akt notarialny. Z uwagi na konieczność poszanowania prywatności dłużnika prowadzenie egzekucji może być w pewnych okresach niemożliwe (art. 1387 kodeksu postępowania cywilnego). Egzekucję prowadzi komornik.

Egzekucję przymusowa zazwyczaj stosuje się, aby odzyskać środki pieniężne, ale może służyć ona również wyegzekwowaniu wykonania określonej czynności lub powstrzymania się od jej wykonania.

Kolejnym istotnym elementem jest grzywna (art. 1385a kodeksu postępowania cywilnego). Grzywna jest środkiem wywierania presji na stronę, która przegrała sprawę, w celu przymuszenia jej do wykonania wyroku. W niektórych przypadkach grzywny nałożyć nie można: jeżeli dana osoba została zobowiązana do uiszczenia określonej sumy pieniężnej lub do wykonania postanowień umowy o pracę lub gdy nałożenie grzywny stanowiłoby naruszenie godności ludzkiej. Grzywnę nakłada się na podstawie osobnego tytułu, dlatego też żaden inny tytuł nie jest wymagany.

Jeżeli dana osoba została zobowiązana do zapłaty określonej sumy pieniężnej, wierzytelność egzekwuje się z majątku dłużnika i taką egzekucję określa się jako zajęcie. Należy dokonać rozróżnienia ze względu na rodzaje rzeczy podlegających zajęciu (rzeczy ruchome lub nieruchomości) oraz charakter zajęcia (zajęcie rzeczy na zabezpieczenie i zajęcie egzekucyjne). Zajęcia rzeczy na zabezpieczenie dokonuje się w sytuacjach wyjątkowych w celu objęcia rzeczy ochroną przez sąd: następuje „zamrożenie" stanu rzeczy w celu zabezpieczenia możliwości przeprowadzenia ewentualnej późniejszej egzekucji. Osoba, wobec której dokonano zajęcia, traci kontrolę nad rzeczami podlegającymi zajęciu i nie może ich sprzedać ani zbyć. W przypadku zajęcia egzekucyjnego rzeczy dłużnika zostają spieniężone, a zyski ze spieniężenia przekazuje się wierzycielowi. Wierzycielowi nie przysługują prawa do samych zajętych rzeczy, ale wyłącznie do zysków z ich spieniężenia.

Ponadto – zgodnie z art. 1445 i n. kodeksu postępowania cywilnego – sąd może wydać również nakaz zajęcia wierzytelności dłużnika znajdujących się u osoby trzeciej (zob. poniżej).

Poza przepisami dotyczącymi zwykłego zajęcia rzeczy na zabezpieczenie i zajęcia egzekucyjnego z rzeczy ruchomych i nieruchomości istnieją również przepisy szczególne dotyczące zajęcia statków żeglugi morskiej i śródlądowej (art. 1467–1480 i art. 1545–1559 kodeksu postępowania cywilnego), zajęcia rzeczy ruchomej najemcy (dzierżawcy) (art. 1461 kodeksu postępowania cywilnego), zajęcia rewindykacyjnego (art. 1462–1466 kodeksu postępowania cywilnego) oraz zajęcia niezebranych owoców i plonów (art. 1529–1538 kodeksu postępowania cywilnego). Dalsza część niniejszego opracowania będzie poświęcona wyłącznie zajęciu zwykłemu.

2 Jakie organy są właściwe w zakresie wykonywania orzeczeń?

Komornicy sądowi oraz sędziowie egzekucyjni. Ci ostatni są właściwi do rozstrzygania sporów związanych z wykonywaniem orzeczeń.

3 Jakie warunki muszą być spełnione, aby można było wydać tytuł wykonawczy?

3.1 Postępowanie

2.1.1. Zajęcie rzeczy na zabezpieczenie

Dokonanie zajęcia rzeczy na zabezpieczenie wymaga co do zasady uzyskania zezwolenia sędziego egzekucyjnego i musi być uzasadnione pilnym charakterem sprawy (art. 1413 kodeksu postępowania cywilnego). Strona musi zwrócić się o udzielenie takiego zezwolenia we wniosku złożonym *ex parte* (art. 1417 kodeksu postępowania cywilnego). W tym samym wniosku nie można zwrócić się jednocześnie o dokonanie zajęcia rzeczy ruchomej i nieruchomości. Zajęcie nieruchomości zawsze wymaga złożenia odrębnego wniosku.

Sędzia egzekucyjny wydaje postanowienie najpóźniej w terminie ośmiu dni od dnia złożenia wniosku (art. 1418 kodeksu postępowania cywilnego). Sędzia może odmówić powodowi zezwolenia na dokonanie zajęcia lub udzielić mu jej w całości lub w części. Postanowienie sędziego egzekucyjnego musi zostać doręczone dłużnikowi. Postanowienie przekazuje się komornikowi sądowemu, który podejmuje następnie kroki konieczne do jego doręczenia.

Od zasady, zgodnie z którą dokonanie zajęcia wymaga uzyskania zezwolenia sędziego egzekucyjnego, istnieje jeden istotny wyjątek: każde orzeczenie samo w sobie stanowi zezwolenie na dokonanie zajęcia w celu zabezpieczenia w stosunku do rozstrzygnięć zawartych w wydanym orzeczeniu (art. 1414 kodeksu postępowania cywilnego). Również w tym przypadku musi być to uzasadnione pilnym charakterem sprawy. Orzeczenie należy po prostu przekazać komornikowi sądowemu, który podejmie kroki konieczne do zajęcia rzeczy.

Zajęcie rzeczy na zabezpieczenie może zostać przekształcone w zajęcie egzekucyjne (art. 1489–1493 kodeksu postępowania cywilnego).

2.1.2. Zajęcie egzekucyjne

A. Informacje ogólne

Zajęcia egzekucyjnego można dokonać wyłącznie na podstawie tytułu wykonawczego (art. 1494 kodeksu postępowania cywilnego). Orzeczenia i akty notarialne podlegają wykonaniu wyłącznie po okazaniu ich poświadczonego odpisu lub oryginału dokumentu opatrzonego klauzulą wykonalności, posiadającą formułę określoną w dekrecie królewskim.

Orzeczenie sądu doręcza się najpierw pozwanemu (art. 1495 kodeksu postępowania cywilnego). Jeżeli tytuł egzekucyjny ma formę orzeczenia, uprzednie doręczenie jest obowiązkowe w każdym przypadku, aby powiadomić dłużnika. Jednak jeżeli tytuł egzekucyjny ma formę aktu notarialnego, jego doręczenie nie jest konieczne, ponieważ dłużnik ma świadomość istnienia tego tytułu. Bieg terminu na wniesienie środka odwoławczego rozpoczyna się w dniu doręczenia orzeczenia. Rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia tego środka skutkuje zawieszeniem zajęcia egzekucyjnego rzeczy (ale nie zajęcia rzeczy na zabezpieczenie), jeżeli strona została zobowiązana do zapłaty określonej sumy pieniężnej. Tymczasowe wykonanie (orzeczenie opatrzone klauzulą tymczasowej wykonalności) stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą wszczęcie zwykłego postępowania odwoławczego ma skutek zawieszający.

Kolejnym krokiem, który może podjąć wierzyciel, aby przeprowadzić przymusową egzekucję, jest uzyskanie nakazu zapłaty (art. 1499 kodeksu postępowania cywilnego). Nakaz zapłaty jest pierwszą czynnością egzekucyjną przeciwko dłużnikowi i ostatnim ostrzeżeniem dla dłużnika, który na tym etapie może jeszcze uniknąć zajęcia. W przypadku rzeczy ruchomej zajęcia dokonuje się po upływie okresu oczekiwania wynoszącego jeden dzień od daty wydania nakazu zapłaty (art. 1499 kodeksu postępowania cywilnego) – w przypadku nieruchomości okres oczekiwania wynosi 15 dni (art. 1566 kodeksu

postępowania cywilnego). Nakaz zapłaty musi zostać doręczony dłużnikowi i stanowi powiadomienie o zwłoce w płatności oraz żądanie uregulowania zobowiązań. Egzekucja przymusowa może zostać przeprowadzona wyłącznie w celu odzyskania kwot wskazanych w nakazie zapłaty.
Po upływie okresu oczekiwania rzeczy mogą zostać zajęte. Zajęcia dokonuje się na podstawie pisma komornika sądowego. Egzekucję przeprowadza się zatem za pośrednictwem właściwego urzędnika. Urzędnika tego traktuje się jak pełnomocnika wierzyciela; jego obowiązki zostały określone w obowiązujących przepisach i wykonuje on powierzone mu zadania pod nadzorem sądu. Spoczywa na nim odpowiedzialność umowna względem wierzyciela a także odpowiedzialność pozaumowna względem osób trzecich (zgodnie z prawem i z zastrzeżeniem ogólnego obowiązku dochowania należytej staranności).
W terminie trzech dni roboczych komornik sądowy przesyła zawiadomienie o zajęciu do centralnego rejestru zawiadomień o zajęciu, przekazie, przelewie, zbiorowym uregulowaniu zadłużenia i wniesieniu sprzeciwu *(Centraal Bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling en van protest)* (art. 1390 § 1 kodeksu postępowania cywilnego). Przesłanie zawiadomienia jest konieczne zarówno w celu dokonania zajęcia rzeczy ruchomej, jak i nieruchomości. Dokonanie zajęcia egzekucyjnego rzeczy lub przeprowadzenie postępowania służącego podziałowi zysków nie jest możliwe bez wcześniejszego zapoznania się z zawiadomieniami o zajęciu figurującymi w centralnym rejestrze zawiadomień (art. 1391 § 2 kodeksu postępowania cywilnego). Zasadę tę wprowadzono, aby uniknąć zbędnych zajęć i wzmocnić zbiorowy charakter zajęcia.
B. Zajęcie egzekucyjne rzeczy ruchomej
Zajęcie egzekucyjne rzeczy ruchomej wymaga wydania nakazu zapłaty, od którego dłużnik może wnieść sprzeciw. Zajęcia dokonuje się na podstawie pisma komornika, Jest ono przede wszystkim środkiem zabezpieczającym: rzecz nie zmienia położenia i nie dochodzi do zmiany jej właściciela ani sposobu użytkowania. Zajęcia rzeczy można również dokonać w innym miejscu niż miejsce zamieszkania dłużnika oraz w pomieszczeniach osoby trzeciej.
W przypadku rzeczy ruchomej zajęcie nie ogranicza się do jednokrotnego tylko zajęcia, niemniej ponowne zajęcie tych samych rzeczy jest w praktyce pozbawione większego sensu z uwagi na związane z tym koszty. Jeżeli chodzi o proporcjonalny podział zysków ze spieniężenia rzeczy dłużnika, w podziale tym bierze udział nie tylko wierzyciel, który wystąpił z wnioskiem o dokonanie zajęcia, ale również pozostali wierzyciele (art. 1627 i nast. kodeksu postępowania cywilnego).
Z czynności zajęcia sporządza się protokół. Zajęte rzeczy spieniężа się najwcześniej po upływie miesiąca od dnia doręczenia odpisu protokołu z zajęcia. Dłużnik ma w tym okresie ostatnią szansę na zapobieżenie spieniężeniu rzeczy. Termin spieniężenia należy podać do wiadomości publicznej za pomocą obwieszczeń i ogłoszeń publikowanych w prasie. Spieniężenie przeprowadza się w domu aukcyjnym lub na rynku publicznym, chyba że złożono wniosek o wyznaczenie innego, bardziej stosownego miejsca. Spieniężenia dokonuje komornik sądowy, który sporządza protokół z tej czynności i do którego należy również zebranie zysków. Następnie – w terminie 15 dni – komornik sądowy dokonuje proporcjonalnego podziału zysków (art. 1627 i nast. kodeksu postępowania cywilnego). Podział zysków odbywa się zazwyczaj polubownie, a jeżeli to niemożliwe, sprawę kieruje się do sędziego egzekucyjnego.
C. Zajęcie egzekucyjne nieruchomości (art. 1560–1626 kodeksu postępowania cywilnego)
Egzekucja rozpoczyna się od doręczenia nakazu zapłaty.
Zajęcia dokonuje się najwcześniej po upływie 15 dni, a najpóźniej – sześciu miesięcy od chwili doręczenia nakazu; w przypadku niedotrzymania tych terminów nakaz traci moc. Zajęcie należy następnie wpisać do rejestru ksiąg wieczystych w terminie 15 dni oraz doręczyć go w terminie sześciu miesięcy. Wpis zajęcia do księgi wieczystej skutkuje brakiem możliwości rozporządzania nieruchomością przez dłużnika przez maksymalnie sześć miesięcy. Niedopełnienie obowiązku wpisu zajęcia do księgi wieczystej skutkuje nieważnością zajęcia. Jeżeli chodzi o nieruchomości, to – w odróżnieniu od rzeczy ruchomych – zastosowanie ma zasada wyłącznie jednokrotnego zajęcia (nieruchomość, która została już wcześniej zajęta, nie może podlegać ponownemu zajęciu).
Ostatni etap to złożenie do sędziego egzekucyjnego wniosku o wyznaczenie notariusza do obsługi spieniężenia zajętych rzeczy i ustalenia porządku zaspokajania wierzycieli. Dłużnik może wnieść do sędziego egzekucyjnego sprzeciw na czynności podejmowane przez wyznaczonego notariusza. Szczegółowe zasady spieniężania rzeczy są wyraźnie określone w przepisach prawa (zob. art. 1582 i nast. kodeksu postępowania cywilnego). Spieniężenie ma zazwyczaj charakter publiczny, ale na wniosek sędziego lub wierzyciela zajmującego dopuszcza się możliwość przeprowadzenia sprzedaży prywatnej. Zyski ze spieniężenia dzieli się następnie pomiędzy poszczególnych wierzycieli zgodnie z przyjętym porządkiem zaspokajania wierzytelności (zob. art. 1639–1654 kodeksu postępowania cywilnego). Spory dotyczące porządku zaspokajania wierzycieli kieruje się do sędziego egzekucyjnego.
2.1.3. Zajęcie wierzytelności dłużnika znajdującej się u osoby trzeciej
Zajęcie wierzytelności dłużnika znajdującej się u osoby trzeciej to zajęcie wierzytelności, którą dłużnik posiada wobec tej osoby (np. wynagrodzenia dłużnika u jego pracodawcy). W ten sposób osoba trzecia staje się tzw. trzeciodłużnikiem wierzyciela występującego o dokonanie zajęcia. Takiego zajęcia (*beslag onder derden*) nie należy utożsamiać z zajęciem rzeczy należącej do dłużnika, która znajduje się w pomieszczeniach osoby trzeciej (*beslag bij derden*). Wierzytelność leżąca u podstaw zajęcia to wierzytelność wierzyciela występującego o dokonanie zajęcia wobec dłużnika, którego majątek podlega zajęciu. Wierzytelność podlegająca zajęciu to wierzytelność, którą ma osoba, przeciwko której skierowane jest zajęcie, względem osoby trzeciej / trzeciodłużnika. Szczegółowe zasady dotyczące dokonywania zajęcia wierzytelności znajdującej się u osoby trzeciej można znaleźć w art. 1445–1460 kodeksu postępowania cywilnego (zajęcie rzeczy na zabezpieczenie) i w art. 1539–1544 kodeksu postępowania cywilnego (zajęcie egzekucyjne rzeczy).
2.1.4. Koszty
W przypadku zajęcia należy pokryć nie tylko koszty sądowe, ale także koszty komornicze. Wysokość opłat należnych za usługi urzędowe świadczone przez komorników sądowych jest określona w dekrecie królewskim z dnia 30 listopada 1976 r. w sprawie ustalenia stawek wynagrodzenia za czynności dokonywane przez komorników sądowych w sprawach cywilnych i gospodarczych oraz wysokości innych świadczeń (*Koninklijk Besluit van 30 november 1976 tot vaststelling van het tarief voor akten van gerechtsdeurwaarders in burgerlijke en handelszaken en van het tarief van sommige toelagen)* (zob. Federalna Służba Publiczna Wymiaru Sprawiedliwości *(Service public fédérale Justice / Federale Overheidsdienst Justitie)*).

3.2 Główne warunki

A. Zajęcie rzeczy na zabezpieczenie
Każdy, kto przed sądem dochodzi określonego rodzaju wierzytelności może zwrócić się o dokonanie zajęcia rzeczy na zabezpieczenie, niezależnie od wartości rzeczy będących przedmiotem zajęcia i kwoty wierzytelności (zob. art. 1413 kodeksu postępowania cywilnego).
Pierwszym warunkiem wstępnym dokonania takiego zajęcia jest pilny charakter sprawy: wypłacalność dłużnika musi być zagrożona, co z kolei musi przekładać się na ryzyko braku możliwości późniejszej sprzedaży składników jego majątku. Na podstawie obiektywnych kryteriów sąd rozstrzyga, czy warunek ten jest spełniony. Sprawa musi mieć charakter pilny nie tylko w chwili dokonywania zajęcia, ale także w chwili przeprowadzania oceny celowości dalszego utrzymywania zajęcia. Istnieje kilka wyjątków od tej zasady: zajęcie w przypadku fałszerstwa, zajęcie w związku z zadłużeniem z weksla oraz wykonanie orzeczenia zagranicznego.
Drugim warunkiem dokonania zajęcia rzeczy na zabezpieczenie jest posiadanie wierzytelności przez dochodzącego jej. Jeżeli wierzytelność jest wymagana, musi spełniać określone warunki (art. 1415 kodeksu postępowania cywilnego): musi mieć ostateczny (nie warunkowy) charakter, musi być wymagalna

(dotyczy również gwarancji na poczet przyszłych wierzytelności) i musi być ustalona (jej kwota została określona lub daje się określić). Natomiast charakter i kwota wierzytelności pozostają bez znaczenia. Sędzia egzekucyjny rozstrzyga, czy wspomniane warunki są spełnione, niemniej podjęte przez niego rozstrzygnięcie nie jest wiążące dla sądu, który będzie następnie rozpoznawał daną sprawę.
Po trzecie, dochodzący zajęcia rzeczy na zabezpieczenie musi być uprawniony do wystąpienia z takim wnioskiem. Wystąpienie z wnioskiem o dokonanie zajęcia stanowi czynność kontrolną (a nie czynność polegającą na wykonaniu prawa), którą – w razie konieczności – może podjąć pełnomocnik procesowy.
Zezwolenie sędziego egzekucyjnego jest wymagane, chyba że powód uzyskał już stosowne orzeczenie (zob. powyżej). Uzyskanie zezwolenia sędziego egzekucyjnego nie jest jednak wymagane w przypadku zajęcia wierzytelności dłużnika znajdującej się u osoby trzeciej lub zajęcia rzeczy ruchomej najemcy (dzierżawcy) ani w przypadku, gdy wierzyciel dysponuje już orzeczeniem sądu (art. 1414 kodeksu postępowania cywilnego: każde orzeczenie stanowi tytuł egzekucyjny). Akt notarialny również stanowi tytuł egzekucyjny.
B. Zajęcie egzekucyjne
Tytuł egzekucyjny jest wymagany również w przypadku zajęcia egzekucyjnego (art. 1494 kodeksu postępowania cywilnego). Tytuł egzekucyjny może mieć postać orzeczenia sądu, dokumentu urzędowego, środka przymusu egzekucyjnego wydanego przez organ podatkowy, orzeczenia zagranicznego, któremu udzielono *exequatur* itp.
Wierzytelność musi być precyzyjnie wskazana w dokumencie, który spełnia określone kryteria. Podobnie jak w przypadku zajęcia rzeczy na zabezpieczenie, wierzytelność musi być pewna, ustalona i wymagalna. Art. 1494 § 2 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że zajęcie dokonane w celu otrzymania płatności należnych środków w ratach będzie obejmowało również przyszłe raty w miarę ich zapadalności.
Tytuł musi być również aktualny. Sędzia egzekucyjny nie uzna tytułu za aktualny, jeżeli wierzyciel występujący o dokonanie zajęcia wycofa swoje roszczenie lub jeżeli całość lub część wierzytelności wygaśnie (z uwagi na jej przedawnienie bądź spłatę lub uregulowanie jej w inny sposób).

4 Przedmiot i charakter środków egzekucyjnych

4.1 Jakie składniki majątku mogą podlegać egzekucji?

A. Informacje ogólne
Zajęciu mogą podlegać wyłącznie rzeczy ruchome i nieruchomości będące własnością dłużnika. Rzeczy, które należą do osoby trzeciej, nie podlegają zajęciu, przy czym bez znaczenia jest fakt, w czyim posiadaniu w danym momencie znajdują się rzeczy dłużnika. Dlatego też dopuszcza się możliwość zajęcia rzeczy znajdujących się w pomieszczeniach osoby trzeciej, z zastrzeżeniem uzyskania zezwolenia sądu (art. 1503 kodeksu postępowania cywilnego).
Wierzyciel może co do zasady odzyskać dług wyłącznie z majątku będącego obecnie własnością dłużnika. Zajęcie majątku, który wcześniej należał do dłużnika, jest możliwe wyłącznie wówczas, gdy dłużnik w nieuczciwy sposób doprowadzi do swojej niewypłacalności. Zajęcie przyszłych składników majątku jest również zasadniczo wykluczone, z wyjątkiem wierzytelności przyszłych.
W przypadku zajęcia rzeczy na zabezpieczenie osoba, wobec której dokonano zajęcia, co do zasady zachowuje prawo do rozporządzania dochodem uzyskiwanym z tej rzeczy. Jeżeli chodzi natomiast o zajęcie egzekucyjne rzeczy, dochód taki również podlega zajęciu oraz przekazaniu zajmującemu wierzycielowi.
Choć dopuszcza się możliwość zajęcia współwłasności, w takim przypadku przymusowa sprzedaż majątku zostaje wstrzymana do chwili zniesienia współwłasności (zob. na przykład art. 1561 kodeksu postępowania cywilnego). W odniesieniu do małżonków stosuje się przepisy szczególne.
B. Rzeczy podlegające zajęciu
Aby rzeczy mogły zostać zajęte, muszą podlegać zajęciu. Niektóre rzeczy są wyłączone z zajęcia. Wyłączenie rzeczy z zajęcia musi wynikać z przepisów ustawowych, z charakteru danej rzeczy lub z faktu, że ma ona ścisły związek osobisty z osobą dłużnika. Nie dopuszcza się na przykład możliwości wyłączenia rzeczy z zajęcia z uwagi na ich przeznaczenie. W związku z powyższym zajęciu nie podlegają następujące rzeczy:
rzeczy wymienione w art. 1408 kodeksu postępowania cywilnego. Ograniczenie to zostało wprowadzone w celu zapewnienia dłużnikowi i członkom jego rodziny godziwych warunków życia;
rzeczy, których nie można sprzedać, a zatem bezwartościowe dla wierzyciela;
rzeczy niezbywalne z uwagi na ich niezwykle silny związek z osobą dłużnika;
rzeczy wyłączone z zajęcia na mocy przepisów szczególnych (np. dochód i wynagrodzenie małoletnich, nieopublikowane książki i utwory muzyczne, dochody uzyskiwane przez więźniów z tytułu wykonywania prac więziennych);
wynagrodzenie (zajęcie płacy) i podobne wierzytelności zazwyczaj kwalifikują się do zajęcia wyłącznie w ograniczonym zakresie (zob. art. 1409, art. 1409a i art. 1410 § 1 kodeksu postępowania cywilnego). Dotyczy to na przykład świadczeń alimentacyjnych zasądzonych przez sąd na rzecz małżonka nieponoszącego winy za rozkład pożycia. Jednakże niektóre płatności, takie jak dochód minimalny, są całkowicie wyłączone z zajęcia (zob. art. 1410 § 2 kodeksu postępowania cywilnego). Ograniczenia możliwości dokonania zajęcia nie mają jednak zastosowania w przypadku wierzycieli dochodzących roszczeń z tytułu zobowiązań alimentacyjnych, ponieważ ich wierzytelności są traktowane priorytetowo (zob. art. 1412 kodeksu postępowania cywilnego).
W przeszłości państwo dysponowało immunitetem uniemożliwiającym podjęcie przeciwko niemu czynności egzekucyjnych, przez co zajęcie składników majątku państwowego było niemożliwe. Obecnie, w rezultacie przyjęcia art. 1412bis kodeksu postępowania cywilnego, sytuacja ta nieco się zmieniła.
Istnieją również przepisy szczególne regulujące kwestie związane z dokonywaniem zajęcia statków morskich i powietrznych (jeżeli chodzi o zajęcie rzeczy na zabezpieczenie, zob. art. 1467–1480 kodeksu postępowania cywilnego; jeżeli chodzi o zajęcie egzekucyjne rzeczy, zob. art. 1545–1559 kodeksu postępowania cywilnego).
C. *Kantonnement* (kaucja)
W przypadku zajęcia rzeczy zajęcie zazwyczaj obejmuje rzecz rozumianą jako całość, nawet jeżeli wartość tej rzeczy przekracza kwotę wierzytelności. Sytuacja taka jest niezwykle niekorzystna dla dłużnika, ponieważ dana rzecz staje się dla niego całkowicie niedostępna. Dlatego też ustawodawca belgijski przewidział możliwość złożenia kaucji sądowej (*kantonnement*): dłużnik wnosi określoną kwotę pieniężną, w zamian za co odzyskuje prawo do rozporządzania danym składnikiem majątku (zob. art. 1403–1407a kodeksu postępowania cywilnego).

4.2 Jakie skutki mają środki egzekucyjne?

A. Zajęcie
Z chwilą zajęcia rzeczy dłużnik traci prawo do rozporządzania nimi. Zajęcie nie skutkuje jednak uprzywilejowaniem wierzytelności wierzyciela występującego o dokonanie zajęcia. Pozbawienie dłużnika prawa do rozporządzania rzeczami oznacza, że dłużnik nie może już zbywać ani obciążać rzeczy. Rzeczy pozostają jednak w posiadaniu dłużnika. W praktyce sytuacja dłużnika nie zmienia się; sytuacja prawna jest jednak inna.
Sankcją za naruszenie zakazu rozporządzania rzeczami jest to, że czynności podejmowane przez osobę, wobec której dokonano zajęcia, nie są wiążące dla wierzyciela występującego o dokonanie zajęcia.
Zakaz ten ma jednak jedynie charakter względny, tj. obowiązuje wyłącznie w zakresie, w jakim jest korzystny dla wierzyciela występującego o dokonanie zajęcia. Pozostali wierzyciele muszą nadal znosić wahania wartości składników majątku dłużnika. Mogą oni jednak w łatwy sposób przyłączyć się do zajęcia, które zostało już zarządzone przez sąd.

Pozbawienie dłużnika prawa do rozporządzania rzeczami stanowi pierwszy etap procesu spieniężenia składników majątku. Rzeczy zostają objęte nadzorem sądu. Z tego względu zajęcie egzekucyjne rzeczy pełni również w pierwszej instancji funkcję zabezpieczającą.

B. Zajęcie wierzytelności dłużnika znajdującej się u osoby trzeciej

Ten rodzaj zajęcia pozbawia osobę, wobec której dokonuje się zajęcia, kontroli nad całą zajętą wierzytelnością, niezależnie od jej wartości stanowiącej podstawę zajęcia. Osoba trzecia, u której dokonano zajęcia wierzytelności dłużnika, może dokonać płatności częściowej (*kantonneren*). Czynności niweczące roszczenie są bezskuteczne wobec wierzyciela występującego o dokonanie zajęcia. Po zajęciu wierzytelności dłużnika znajdującej się u osoby trzeciej wierzyciel występujący o dokonanie zajęcia i osoba trzecia, u której dokonano zajęcia wierzytelności dłużnika, nie mogą już zawrzeć ugody.

4.3 Jak długo obowiązują takie środki?

A. Zajęcie rzeczy na zabezpieczenie

Zajęcie rzeczy na zabezpieczenie jest ważne maksymalnie trzy lata. W przypadku zajęcia rzeczy ruchomej i zajęcia wierzytelności dłużnika znajdującej się u osoby trzeciej ten trzyletni okres rozpoczyna bieg w dniu wydania postanowienia lub nakazu (art. 1425 i 1458 kodeksu postępowania cywilnego). W przypadku zajęcia nieruchomości wspomniany trzyletni okres rozpoczyna bieg w dniu dokonania stosownego wpisu w księdze wieczystej (art. 1436 kodeksu postępowania cywilnego).

Z uzasadnionych względów okres ten może zostać przedłużony (art. 1426, 1459 i 1437 kodeksu postępowania cywilnego).

B. Zajęcie egzekucyjne

W przypadku egzekucyjnego zajęcia rzeczy tylko nakaz poprzedzający zajęcie podlega maksymalnemu okresowi ważności. Jeżeli chodzi o ten rodzaj zajęcia, okres ten wynosi dziesięć lat w przypadku rzeczy ruchomej (termin zwykły z uwagi na brak przepisów szczególnych) oraz sześć miesięcy w przypadku nieruchomości (art. 1567 kodeksu postępowania cywilnego). W przypadku zajęcia statków okres ten wynosi jeden rok (art. 1549 kodeksu postępowania cywilnego).

5 Czy istnieje możliwość odwołania od takiego środka?

A. Zajęcie rzeczy na zabezpieczenie

Jeżeli sędzia egzekucyjny odmówi udzielenia zezwolenia na dokonanie zajęcia rzeczy na zabezpieczenie, wnioskodawca (tj. wierzyciel) może wnieść odwołanie na to rozstrzygnięcie do sądu apelacyjnego w terminie jednego miesiąca. Jest to postępowanie bez udziału drugiej strony *(ex parte)*. Jeżeli po rozpoznaniu odwołania sąd udzieli zezwolenia na dokonanie zajęcia, dłużnik może wytoczyć powództwo osoby trzeciej przeciwko temu rozstrzygnięciu (zob. art. 1419 kodeksu postępowania cywilnego).

Jeżeli sędzia egzekucyjny udzieli zezwolenia na dokonanie zajęcia rzeczy na zabezpieczenie, dłużnik lub dowolna inna zainteresowana strona może wytoczyć powództwo osoby trzeciej przeciwko temu rozstrzygnięciu. Powództwo takie należy wytoczyć w terminie jednego miesiąca przed sądem, który wydał to rozstrzygnięcie. Sąd orzeka następnie w postępowaniu kontradyktoryjnym. Wytoczenie powództwa osoby trzeciej zasadniczo nie ma skutku zawieszającego (zob. art. 1419 i 1033 kodeksu postępowania cywilnego).

W przypadku gdy zajęcia rzeczy na zabezpieczenie można dokonać bez zezwolenia sądu, dłużnik może zaskarżyć zajęcie, zwracając się do sędziego egzekucyjnego o uchylenie zajęcia (art. 1420 kodeksu postępowania cywilnego). Jest to postępowanie opozycyjne wobec zajęcia, które toczy się jak postępowanie zabezpieczające, jeżeli to konieczne – z zastosowaniem grzywny. Podstawą roszczenia może być brak pilnego charakteru sprawy (Cass. 14 września 1984 r., Arr. Cass. 1984–85, 87).

W przypadku zmiany okoliczności osoba, wobec której dokonano zajęcia, (wzywając wszystkie strony do stawienia się przed sędzią egzekucyjnym) albo wierzyciel występujący o dokonanie zajęcia (składając wniosek) mogą zwrócić się do sędziego egzekucyjnego o zmianę lub uchylenie zajęcia.

B. Zajęcie egzekucyjne

Dłużnik może wnieść sprzeciw od nakazu zapłaty, kwestionując tym samym jego ważność. Nie ustanowiono żadnego ustawowego terminu na wniesienie takiego sprzeciwu – sprzeciw ten nie ma również skutku zawieszającego. Przesłanki uzasadniające wniesienie sprzeciwu obejmują wystąpienie błędów formalnych oraz złożenie wniosku o przyznanie okresu zawieszenia spłaty (jeżeli tytułem egzekucyjnym jest akt notarialny).

Dłużnik może wnieść do sędziego egzekucyjnego sprzeciw wobec sprzedaży rzeczy będących jego własnością, ale taki sprzeciw również nie ma skutku zawieszającego.

Wierzyciele inni niż wierzyciel występujący o dokonanie zajęcia mogą wnieść sprzeciw wobec ceny sprzedaży, ale nie wobec samej sprzedaży.

Osoba trzecia utrzymująca, że jest właścicielem rzeczy podlegających zajęciu, również może wnieść sprzeciw do sędziego egzekucyjnego (art. 1514 kodeksu postępowania cywilnego). Jest to roszczenie o zwrot. Sprzeciw ma skutek zawieszający.

Strona występująca o wykonanie orzeczenia otrzymuje tylko jeden poświadczony jego odpis. Odpis ten wydaje sekretariat sądu po wniesieniu stosownej opłaty (opłata za wydanie odpisu).

Klauzula wykonalności:

„My, Filip, Król Belgów,

oznajmiamy wszystkim obecnym i przyszłym obywatelom, co następuje:

polecamy i nakazujemy wszystkim komornikom wykonanie niniejszego orzeczenia, wyroku, postanowienia, nakazu lub aktu;

nakazujemy naszym prokuratorom generalnym i prokuratorom królewskim przed sądami pierwszej instancji wykonanie niniejszego dokumentu, a wszystkim funkcjonariuszom i urzędnikom organów publicznych – udzielenie wsparcia, jeżeli wymagają tego od nich przepisy prawa;

w dowód czego niniejsze orzeczenie, wyrok, postanowienie nakaz lub akt został podpisany i opatrzony pieczęcią sądu lub notariusza”.

W kwestiach związanych z czynnościami egzekucyjnymi dotyczącymi orzeczenia lub aktu komornik sądowy odpowiada przed sędzią egzekucyjnym. W kwestiach związanych z etyką zawodową komornik sądowy odpowiada przed prokuraturą oraz okręgową izbą komorniczą.

Wydział ksiąg wieczystych właściwy dla miejsca położenia się rzeczy (art. 1565 kodeksu postępowania cywilnego) udziela informacji na temat nieruchomości, np. na temat związanych z własnością i hipotek ustanowionych na danej nieruchomości.

Oznacza to udział wszystkich stron postępowania.

6 Czy istnieją ograniczenia dotyczące wykonywania orzeczeń, w szczególności odnoszące się do ochrony dłużnika lub terminów?

Kodeks postępowania cywilnego zawiera różne przepisy dotyczące rzeczy niepodlegających zajęciu (art. 1408–1412c kodeksu postępowania cywilnego). Wierzyciele nie mogą prowadzić egzekucji z określonych rzeczy ruchomych materialnych niezbędnych w życiu codziennym osobie, wobec której dokonuje się zajęcia, i członkom jej rodziny; rzeczy potrzebnych do prowadzenia działalności zawodowej; lub rzeczy niezbędnych tej osobie lub dzieciom pozostającym na jej utrzymaniu, zamieszkującym pod tym samym adresem, do kontynuowania nauki lub szkolenia (zob. art. 1408 kodeksu postępowania cywilnego). Wynagrodzenie za pracę i z tytułu prowadzenia innego rodzaju działalności jest częściowo zwolnienie z zajęcia, podobnie jak zasiłki, renty i emerytury oraz inne źródła dochodu.

Progi całkowitego lub częściowego zwolnienia z zajęcia określone są w art. 1409 § 1 kodeksu postępowania cywilnego i co roku podlegają indeksacji. Progresywne stawki kwot podlegających zajęciu lub przeniesieniu zwiększają się, jeżeli dłużnik posiada dzieci pozostające na jego utrzymaniu.

Co do zasady orzeczenia sądowe podlegają ogólnemu terminowi przedawnienia wynoszącemu 10 lat.

Ta strona jest częścią portalu Twoja Europa.
Państwa opinia na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

Ostatnia aktualizacja: 15/12/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.